

ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในยุคผ่อนคลายความตึงเครียด THAILAND NATIONAL STRATEGY IN THE DETENTE ERA

พ.อ. โสภณ ศิริงาม

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และความมั่นคง

สำนักวิทยาการความมั่นคง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

Col. Sapon Siringam

Director of Strategic and Security Division

Interdisciplinary Security Studies

E-mail: sapon23@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความอ่อนคลายความตึงเครียดของประเทศไทยในบริบทโลก เพื่อศึกษาสถานการณ์ความอ่อนคลายความตึงเครียดของประเทศไทยในบริบทอินโดจีน และเพื่อศึกษายุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในยุคอ่อนคลายความตึงเครียด ระเบียบวิธีวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่าความสับสนและความไม่แน่นอนของโครงสร้างระหว่างประเทศในระดับโลกและระดับภูมิภาคอินโดจีนทำให้ไทยเกิดสภาวะอนาธิปไตย การถอยออกของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคอินโดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการแข่งขันกันขยายอิทธิพลในภูมิภาคอินโดจีนของสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงปัญหาการรบบริเวณชายแดนเวียดนาม-กัมพูชา ปัญหาการรบบริเวณชายแดนกัมพูชา-ไทย ทำให้เกิดความสับสนต่อการดำเนินการทางยุทธศาสตร์ของไทยเป็นอย่างมาก ไทยต้องสงวนท่าทีที่จะสนับสนุนมหาอำนาจใด ๆ แบบเปิดเผย การดำเนินการยุทธศาสตร์ของไทยดำเนินไปด้วยการอาศัยการพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาคอินโดจีน ดังนั้น ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในยุคอ่อนคลายความตึงเครียดมี 2 ยุทธศาสตร์หลัก ๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน และยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยต่อปัญหาภายในประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติไทย ดูแลแห่งอำนาจกับรัฐมหาอำนาจ การป้องกันภัยคุกคามจากกลุ่มประเทศโลกคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคอินโดจีน เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนที่ขาดหายไป กระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน และให้จีนลดการสนับสนุนระดับพรรคต่อพรรคระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคจ.) และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) และยุติสถานการณ์การปฏิวัติของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศ ทำให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มพูนพลังอำนาจด้านการทหารและความมั่นคงแห่งชาติ เพิ่มพูนพลังอำนาจด้านเศรษฐกิจ เพิ่มพูนพลังอำนาจด้านสังคม และเพิ่มพูนพลังอำนาจด้านวิทยาการและเทคโนโลยี

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย, ความมั่นคงของประเทศไทย, การอ่อนคลายความตึงเครียด

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the detente situations of Thailand in the world context, the detente situations of Thailand in Indochina context, and the Thailand national strategy in the detente era from the cold war. This research used qualitative research method by studying documents and the use of a structured questionnaire to interview experts and information were analyzed using descriptive. The results indicated that confusion and uncertainty of the international structure in the world and Indochina affected to the anarchy to the Thai's nation. Termination of support by USA to Indochina and Southeast Asia, and competition and expand its influence in Indochina of the Soviet Union and China, including issues of border fighting in Vietnam-Cambodia and issues of border fighting in Cambodia-Thailand affected to confusing towards the implementation of Thai's strategy extremely. Thailand was careful to support any one superpower openly. Thai's strategy continues to live with the situation that occurred both in world situation and Indochina situation. Therefore, the Thai's national strategies in detente era are two main strategies: Thai's national strategies toward China and Thai's national strategies toward domestic issue. The purposes of Thai's national strategies were to national security, balance of power that world powers, threat from the communism in Indochina, relations between Thailand and China in the past breakup, increasing relationship between Thailand and China, reducing the sponsorship and event of communist party of China toward communist party of Thailand, and a cut of revolution situation of the communism in Thailand. The implementations of the Thai's national strategies in detente era leads to the increase in the national power including national security, military power, economic power, social power, and technology power.

Keyword: Thailand national strategy, Thailand security, The detente era

บทนำ

ในช่วงทศวรรษ 1970 เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ระหว่างประเทศในโลก ทำให้ระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่แน่นอน มหาอำนาจโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต มีความหวาดระแวงกันและกัน รวมถึงเมื่อปี ค.ศ. 1975 ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เป็นคอมมิวนิสต์โดยสมบูรณ์ และช่วงปลายทศวรรษ 1970 สหภาพโซเวียต ได้เข้ารุกรานในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ทำให้สหรัฐอเมริกา พยายามป้องปรามการดำเนินการดังกล่าวโดยใช้ยุทธศาสตร์ “การขยายสงครามเป็นแนวราบ” ในปี ค.ศ. 1972 สำหรับการเชื่อมโยงยุโรปและเอเชีย-แปซิฟิก เข้าด้วยกันในปี ค.ศ. 1975 สหรัฐอเมริกาดับบทบาทในอินโดจีนลง ขณะที่คอมมิวนิสต์ขยายอิทธิพลเข้ามาในอินโดจีน รวมถึงเวียดนามพิงพาสหภาพโซเวียตสำหรับการสร้างอิทธิพลในอินโดจีน ทำให้จีนเกิดความหวาดระแวงต่อการขยายอิทธิพลของเวียดนาม ประกอบกับสหรัฐอเมริกามีความขัดแย้งกับสหภาพโซเวียตในด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ตลอดจนปัญหาดินแดนระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต จีนกับสหภาพโซเวียตต่างฝ่ายก็ใช้การปิดล้อมซึ่งกันและกัน โดยสหภาพโซเวียตปิดล้อมจีนด้วยการเสริมสร้างและขยายแนวปิดล้อมประเทศทุกแห่งเท่าที่จะทำได้ เช่น ด้านตะวันออกและด้านใต้ของจีน ส่วนจีนตอบโต้ด้วยการสร้างแนวร่วมระดับโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันตก และประเทศโลกที่ 3 บางประเทศ

ในช่วงก่อนทศวรรษ 1980 สหภาพโซเวียตเน้นการสร้างความมั่นคงให้กับระบบคอมมิวนิสต์ทั้งในและนอกประเทศ รวมถึงกลุ่มประเทศพันธมิตรที่อยู่ภายใต้อาณัติของสหภาพโซเวียต ในขณะที่สหรัฐอเมริกามีการยับยั้งการขยายอิทธิพลของระบบคอมมิวนิสต์ทุก ๆ วิธีการที่สามารถจะทำได้ จนกระทั่งปลายทศวรรษ 1980 ถึงต้นทศวรรษ 1990 สหรัฐอเมริกาได้ผ่อนคลายการยับยั้งการขยายอิทธิพลของระบบคอมมิวนิสต์ เช่น การดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับจีน โดยยินยอมให้มี

การเจรจาในการลดอาวุธนิวเคลียร์ ในขณะเดียวกัน สหภาพโซเวียตก็มีการผ่อนคลายการขยายอิทธิพลของระบบคอมมิวนิสต์ลงเช่นกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จความพ่ายแพ้สงครามเวียดนาม และได้ประกาศลดบทบาทในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ลง ขณะเดียวกันเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ได้เปลี่ยนระบบการปกครองมาเป็นระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1975 และเมื่อเวียดนามได้ส่งกองกำลังทางทหารบุกเข้ายึดพื้นที่ในกัมพูชาเมื่อปี ค.ศ. 1978 แสดงว่าการดำเนินการของเวียดนามก่อให้เกิดความกังวลต่อไทยและประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เมื่อเวียดนามยึดครองกัมพูชาในปี ค.ศ. 1978-1979 และสหภาพโซเวียตรุกรานอัฟกานิสถานในปี ค.ศ. 1979 รวมถึงสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตได้แข่งขันกันพัฒนาระบบอาวุธในอวกาศ (Strategic Defense Initiative: SDI) ไทยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ชาติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ระหว่างประเทศซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายนอก โดยรัฐไทยต้องเปลี่ยนท่าทีจากการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาเพียงอย่างเดียวมาเป็นสร้างความสัมพันธ์กับจีน และสร้างความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียต เพื่อสร้างความมั่นคงของรัฐไทยและในช่วงปี ค.ศ. 1980-1988 เป็นช่วงที่ไทยได้ใช้ยุทธศาสตร์ที่สามารถทำให้ไทยเกิดความมั่นคงด้วยการระงับภัยคุกคามภายนอก ได้แก่ การรุกรานของเวียดนามและประเทศมหาอำนาจ รวมถึงการระงับภัยคุกคามภายใน ได้แก่ การเกิดการจลาจลจากกลุ่มประชากรที่มีความเห็นต่างทางระบบการปกครองที่นำโดย พคท. ซึ่งรัฐไทยมียุทธศาสตร์รัฐที่สำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติของรัฐไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน และยุทธศาสตร์ชาติของรัฐไทยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาภายในประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ความอ่อนคลายความตึงเครียดของประเทศไทยในบริบทโลก
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ความอ่อนคลายความตึงเครียดของประเทศไทยในบริบทอินโดจีน
3. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในยุคอ่อนคลายความตึงเครียด

ข้อจำกัดในงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการนำองค์ความรู้ทางยุทธศาสตร์และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในปัจจุบันไปศึกษาการดำเนินการต่าง ๆ ในอดีต ซึ่งในอดีตยังไม่มีกรนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ดำเนินการ จึงทำให้การศึกษาในครั้งนี้จำกัดในการสรุปประเด็นให้ครบตามองค์ประกอบขององค์ความรู้ทางยุทธศาสตร์และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในปัจจุบัน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์การอ่อนคลายความตึงเครียด
2. ทำให้ทราบถึงรายละเอียดของการดำเนินการหรือยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในยุคอ่อนคลายความตึงเครียด ที่มีผลต่อบริบทความมั่นคงของประเทศไทย
3. เป็นข้อมูลสำหรับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการศึกษายุทธศาสตร์และความมั่นคงได้

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีดุลแห่งอำนาจ

แบบสันนิยมนใหม่ของ Waltz

แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญต่อระบบโครงสร้าง (Structure) และสถานะอนาธิปไตย (Anarchic) (สถานะที่รัฐบาล

ประเทศในลักษณะที่ยากลำบากและไม่สามารถปกครองตนเองได้อย่างเสรีภาพ) ซึ่งมหาอำนาจจะดูแลจัดการระบบความสำคัญระหว่างประเทศ ถ้าหากว่ามหาอำนาจเปลี่ยนแปลงดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ระบบโครงสร้างก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ระบบโครงสร้างจะมีความเสถียรก็ต่อเมื่ออยู่ในสภาวะอนาธิปไตย โดยมีระบบดุลแห่งอำนาจคอยควบคุมสภาวะอนาธิปไตยในสังคมระหว่างประเทศมีลักษณะ “โดดเดี่ยว แร้นแค้น น่ารังเกียจ ชั่วร้าย และขาดแคลน” (Solitary, Poor, Nasty, Brutish and Short) หรืออาจจะเป็นสภาวะแห่งสงคราม (State of War) สภาวะอนาธิปไตยรัฐไม่สามารถไว้วางใจรัฐหนึ่งรัฐใดได้นอกจากรัฐของตน รัฐจึงต้องดูแลตนเองและลดระดับการพึ่งพาตัวเองกับรัฐอื่นให้น้อยที่สุด และจุดประสงค์หลักของรัฐคือ การเอาตัวรอด (Survive) โครงสร้างระบบระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่ควบคุมและกำกับรัฐ และเป็นสิ่งที่รัฐไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ต้องมีดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) ด้วยการเข้าเป็นพันธมิตรกับรัฐอื่นเพื่อถ่วงดุลไม่ให้รัฐใดรัฐหนึ่งขึ้นมามีอำนาจเหนือตนเองหรือการเลือกเข้าข้างรัฐที่เข้มแข็งเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ (Waltz, 1979)

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระนโยบาย

การกำหนดวาระนโยบายที่เกิดขึ้นจากกระแส (Stream) ได้แก่ กระแสปัญหา (Problem Stream) กระแสการเมือง (Political Stream) และกระแสนโยบาย (Policy Stream) โดยทั้ง 3 กระแสเป็นอิสระต่อกันที่ต้องมารวมบรรจบกันอย่างพร้อมเพรียง ได้แก่ 1) กระแสปัญหา เป็นกระแสที่เน้นไปที่ความสนใจของประชาชนและของผู้กำหนดนโยบาย เป็นปัญหาสังคมที่เฉพาะเจาะจงลงไปประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ 2) กระแสการเมือง เป็นกระแสที่ฝ่ายการเมืองหรือรัฐบาลเป็นฝ่ายกำหนดปัญหาโดยมีประเด็นของปัญหาที่ควรจะได้รับแก้ไขอยู่แล้ว

ประเด็นปัญหาจะก่อตัวหรือได้รับการกำหนดขึ้นมาโดยเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ของพลังอำนาจที่สำคัญต่าง ๆ ในสังคม และ 3) กระแสนโยบาย เป็นกระแสเกี่ยวกับการกำหนดระเบียบวาระ (Agendas) การตัดสินใจ หรือเป็นการกำหนดรายละเอียดทางเลือก (Alternatives) ที่ใช้ในการตัดสินใจ โดยผู้ที่มีส่วนในการกำหนดระเบียบวาระหรือทางเลือกที่ใช้สำหรับการตัดสินใจให้กับผู้กำหนดนโยบายนั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง (Hidden Cluster)

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติเป็นการใช้กำลังอำนาจของชาติทั้งปวงเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของชาติ และกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในภาพรวมหรือมหายุทธศาสตร์ อันจะนำไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติ โดยใช้กระบวนการที่ยึดองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ 3 องค์ประกอบคือ วัตถุประสงค์ (Ends) หนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) และทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ภายใต้ข้อคำนึงถึงความเป็นไปได้ การยอมรับได้และความเหมาะสม ตลอดจนการประเมินความเสี่ยงเพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์ชาติที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด (Yarger, 2006) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การกำหนดความมุ่งประสงค์แห่งชาติ การกำหนดมหายุทธศาสตร์หรือวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ การกำหนดนโยบายแห่งชาติในรูปแบบของคำแนะนำกว้าง ๆ ที่เกี่ยวกับบทบาทโดยรวมในการแสวงหาและติดตามผลประโยชน์แห่งชาติ (Yarger, 2006) การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องเชื่อมความสัมพันธ์โดยแฝงกลอุบายสำหรับประยุกต์องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ เพื่อการบรรลุผลในวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ก่อนการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ต้องพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ (Ends) ให้เห็นภาพความสำเร็จให้ชัดเจนก่อน (ความเป็นไปได้ในการทำให้อัตุประสงค์บรรลุผล) เมื่อเห็นภาพความสำเร็จแล้วจึงสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ (Ends) ของยุทธศาสตร์ และกำหนดหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ

(Ways) รวมถึงกำหนดทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับหนทางหรือวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ (Bartholomees, 2006) พร้อมกับการวางกลอุบาย (Tricks) ต่าง ๆ

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการนำเสนอยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในยุคพ่นคลายความตึงเครียดในช่วงปี ค.ศ. 1978-1988 และช่วงปีอื่น ๆ ที่มีผลต่อบริบทความมั่นคงของประเทศไทย ภายใต้ความขัดแย้งเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศค่ายทุนนิยม และประเทศค่ายคอมมิวนิสต์ โดยเน้นศึกษายุทธศาสตร์หลัก ๆ ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ บทวิจัยต่าง ๆ บทวิเคราะห์จากวารสารภาษาไทยและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารประกอบการสัมมนาของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการสัมภาษณ์เจาะลึกที่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ยุทธศาสตร์ของประเทศไทยในยุคพ่นคลายความตึงเครียดที่มีผลต่อบริบทความมั่นคงของประเทศไทย และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

สถานการณ์ความพ่นคลายความตึงเครียดของประเทศไทยในบริบทโลก

พบว่าไทยได้ใช้การเข้าข้างรัฐที่เข้มแข็งเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ โดยการเข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี ค.ศ. 1960-1970 เนื่องจากต้องการดุลแห่งอำนาจ (Balance of Power) กับกลุ่มรัฐสังคมนิยมในโลก เพราะโครงสร้างระบบระหว่างประเทศเปลี่ยนเป็นโลกแบบ 2 ขั้ว ได้แก่ โลกฝ่ายลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และโลกฝ่ายลัทธิโลกทุนนิยม ทำให้ไทยและรัฐต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดสถานะอนาธิปไตยขึ้น โดยมีบรรดารัฐฝ่ายหนึ่งเข้าร่วมฝ่าย

ลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และมีบรรดารัฐอื่น ๆ ที่กลัวอิทธิพลของฝ่ายลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์และทฤษฎีโดมิโน จึงเข้าร่วมกับฝ่ายโลกเสรีนิยมเพื่อสร้างดุลอำนาจ ด้วยการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ไม่เพียงแต่ได้รับการค้าประกันทางด้านความมั่นคงของรัฐเท่านั้น แต่ยังได้ประโยชน์ทางด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านเงินช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา และรายได้อื่น ๆ จากภาคบริการที่สนับสนุนฐานทัพพลาธิการแก่กองทัพสหรัฐอเมริกาอีกด้วย ช่วงปี ค.ศ. 1970-1980 เป็นช่วงที่เกิดความสับสนและมีความไม่แน่นอนของโครงสร้างระหว่างประเทศในระดับโลก ทำให้เกิดสภาวะอนาธิปไตยแทบตลอดเวลา การดำเนินการยุทธศาสตร์ของไทยดำเนินไปด้วยการอาศัยการพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกของไทยถือได้ว่าประสบความสำเร็จในการสร้างดุลแห่งอำนาจให้เกิดขึ้น

สถานการณ์ความผันผวนความตึงเครียดของประเทศไทยในบริบทอินโดจีน

การเข้าข้างรัฐที่เข้มแข็งเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐโดยการเข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1960-1970 ก็เพื่อสร้างดุลแห่งอำนาจในภูมิภาคอินโดจีน เพราะโครงสร้างระบบระหว่างประเทศเปลี่ยนเป็นโลกแบบ 2 ขั้ว ได้แก่ โลกฝ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ และโลกฝ่ายเสรีนิยม ทำให้เกิดสภาวะอนาธิปไตยขึ้นในภูมิภาคอินโดจีน รวมถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่มีบรรดารัฐฝ่ายหนึ่งเข้าร่วมฝ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ และมีบรรดารัฐอื่น ๆ ที่กลัวอิทธิพลลัทธิคอมมิวนิสต์และทฤษฎีโดมิโนจึงเข้าร่วมกับฝ่ายเสรีนิยมรวมถึงไทยด้วย ในการสร้างดุลอำนาจในภูมิภาคอินโดจีนด้วยการเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ไม่เพียงแต่ได้รับการค้าประกันทางด้านความมั่นคงของรัฐเท่านั้น แต่ยังได้ประโยชน์ทางด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านเงินช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา และรายได้อื่น ๆ จากภาคบริการที่สนับสนุนฐานทัพพลาธิการแก่กองทัพสหรัฐอเมริกาอีกด้วย ช่วงปี ค.ศ. 1970-1980 เป็นช่วงที่เกิดความสับสนและมีความไม่แน่นอนของโครงสร้างระหว่างประเทศใน

ระดับภูมิภาคอินโดจีน ทำให้เกิดสภาวะอนาธิปไตยขึ้น การถอยออกของสหรัฐอเมริกาต่อภูมิภาคอินโดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการแข่งขันกันขยายอิทธิพลในภูมิภาคอินโดจีนของสหภาพโซเวียตและจีน รวมถึงปัญหากองโจรจีนมลายา ทำให้เกิดความสับสนต่อการดำเนินการทางยุทธศาสตร์ของไทยเป็นอย่างมาก ไทยต้องสงวนท่าทีที่จะสนับสนุนรัฐใดรัฐหนึ่งแบบเปิดเผย

ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย ในยุคผันผวนความตึงเครียด

ประกอบไปด้วย 2 ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีน ในยุคผันผวนความตึงเครียด และยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยต่อปัญหายภายในประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคผันผวนความตึงเครียด

ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคผันผวนความตึงเครียด ประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ย่อย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางการเมืองและหุ้นส่วนทางการทหาร และยุทธศาสตร์การเสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนของราชวงศ์ไทย ยุทธศาสตร์ย่อย 3 ยุทธศาสตร์ดังกล่าวอาจมาจากการกำหนดวาระนโยบายชาติมาเป็นนโยบายแห่งชาติและถ่ายทอดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ซึ่งเกิดจากการกำหนดวาระนโยบายชาติ ได้แก่ กระแสปัญหา (Problem Stream) กระแสการเมือง (Political Stream) และกระแสนโยบาย (Policy Stream) โดยยุทธศาสตร์นี้เกิดจากกระแสปัญหา ได้แก่ ไทยหวาดกลัวอิทธิพลลัทธิคอมมิวนิสต์ในอินโดจีนและวิกฤตราคาน้ำมันในประเทศ ส่วนกระแสการเมือง ได้แก่ รัฐบาลไทยกังวลในเรื่องที่สหรัฐอเมริกายุติการช่วยเหลือไทย การปรับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา และรัฐบาลไทยเปลี่ยนจากรัฐบาล

ทหารเป็นรัฐบาลพลเรือน และกระแสนโยบาย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างระหว่างประเทศทั้งในโลกและอินโดจีนมีกระทบต่อไทย และการยอมรับจากประชาคมโลกของการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติของจีนทำให้ไทยต้องเปลี่ยนท่าทีต่อจีน ส่วนยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางการเมืองและหุ้นส่วนทางการทหารเกิดจากวาระนโยบายชาติที่มีกระแสปัญหา ได้แก่ พคท. มีการดำเนินการที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติและแนวโน้มวิกฤตราคาน้ำมันในอนาคต ส่วนกระแสการเมือง ได้แก่ วิกฤตการเมืองในไทยและวิกฤตทางการเมืองในจีนทำให้ความสัมพันธ์ไทยกับจีนหยุดลง และกระแสนโยบาย ได้แก่ ความต้องการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศของรัฐบาลไทยในระยะยาว ยุทธศาสตร์การเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนของราชวงศ์ไทยเกิดจากวาระนโยบายชาติที่มีกระแสปัญหา ได้แก่ ความไม่เข้าใจของประชาชนชาวไทยในการดำเนินการของรัฐบาลไทยกรณีไทยสร้างความสัมพันธ์กับจีนและกระชับความสัมพันธ์กับจีนในเวลาต่อมา และกระแสการเมือง ได้แก่ รัฐบาลจีนต้องการกระชับความสัมพันธ์และแสดงความเป็นมิตรที่ดีต่อรัฐบาลไทยจึงได้มีการกราบบังคมทูลเชิญราชวงศ์ไทยเสด็จฯ เยือนจีน และกระแสนโยบาย ได้แก่ รัฐบาลมีนโยบายเดิมในการสร้างความสัมพันธ์และกระชับความสัมพันธ์กับจีน

ยุทธศาสตร์การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต

การดำเนินการของยุทธศาสตร์การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน แบ่งได้เป็น 2 ช่วงคือ 1) การเปิดความสัมพันธ์กับจีน และ 2) การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับจีน ซึ่งช่วงเปิดความสัมพันธ์กับจีนอยู่ระหว่างปี ค.ศ. 1971-1973 ไทยอาจมีวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ (Ends) คือการรักษาความมั่นคงของชาติไทยไว้ด้วยเอกราชและอธิปไตยโดยการเลือกอยู่ข้างจีน ซึ่งมีความเข้มแข็งทางด้านการทหารและด้านเศรษฐกิจ และเพื่อสร้างดุลแห่งอำนาจกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต รวมถึงเพื่อ

ป้องกันภัยคุกคามจากกลุ่มคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน ได้แก่ เวียดนาม กัมพูชา และลาว โดยการใช้การเปิดความสัมพันธ์เป็นหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) และใช้ทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ที่สำคัญคือการทูต ได้แก่ การแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชนการทูตส่วนตัวระหว่างผู้นำจีน (นายโจว เอินไหล) กับนายวรรณไว พัธโนทัย ที่เป็นบุตรบุญธรรม การทูตป้องกันและการแข่งกีฬาเบดมินตัน ส่วนช่วงการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับจีนอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1974-1975 ไทยได้ใช้วิธีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการเป็นหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) มีทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ที่สำคัญคือการทูตผ่านผู้นำระดับประเทศ ได้แก่ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช การเจรจาในระดับผู้นำประเทศทั้งสอง ระหว่าง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กับนายเติ้ง เสี่ยว ผิง (รองนายกรัฐมนตรี) และนายเหมา เจ๋อตง (ผู้นำจีน) ลงนาม “สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการ” กับนายโจว เอิน ไหล (นายกรัฐมนตรีจีน) ในปี ค.ศ. 1975 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญยิ่งเหตุการณ์หนึ่งในการดำเนินยุทธศาสตร์การต่างประเทศของไทย เพราะเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้จีนกับไทยหันมาเป็นมิตรต่อกัน เป็นการยุติความไม่เข้าใจที่ไทยมีต่อจีนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 ส่วนจีนก็มองการสถาปนาความสัมพันธ์กับไทยว่าเป็นความสำเร็จทางการทูต

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางการเมืองและหุ้นส่วนทางการทหาร

การดำเนินการของยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางการเมืองและหุ้นส่วนทางการทหาร แบ่งได้เป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1977-1978 มีวัตถุประสงค์ (Ends) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนที่ขาดหายไปในช่วงปี ค.ศ. 1976-1977 และเพื่อสร้างดุลแห่งอำนาจกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต รวมถึงต่อต้านการขยายอิทธิพลของเวียดนาม

ในอินโดจีน ส่วนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางการเมืองและหุ้นส่วนทางการทหารในช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978-1988 มีวัตถุประสงค์ (Ends) เพื่อให้จีนลดการสนับสนุนระดับพรรคต่อพรรคระหว่าง พคจ. และ พคท. การเปิดความสัมพันธ์กับจีนคือหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) ที่ทางไทยใช้ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางการเมืองและหุ้นส่วนทางการทหารในช่วงแรกในปี ค.ศ. 1977-1978 เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนที่ขาดหายไปในช่วงปี ค.ศ. 1976-1977 และเพื่อต่อต้านขยายอิทธิพลของเวียดนาม รวมถึงเป็นการสร้างดุลแห่งอำนาจกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตส่วนการดำเนินการเข้าเป็นหุ้นส่วนความมั่นคงเป็นหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) ในช่วงปี ค.ศ. 1978-1988 เพื่อสร้างดุลแห่งอำนาจกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตให้จีนลดการสนับสนุนระดับพรรคระหว่าง พคจ. และ พคท. และรักษาความมั่นคงแห่งรัฐในระยะยาว โดยใช้การทูตเป็นทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ในการเจรจาขอความร่วมมือกับกลุ่มประเทศอาเซียน รวมถึงสหรัฐอเมริกาและจีนกดดันเวียดนาม รวมถึงการสร้างมิติประชาคมโลกในการแก้ไขปัญหาภูมิพหุชาติโดยสันติวิธีส่วนการดำเนินการตามหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) คือการเป็นหุ้นส่วนความมั่นคงกับจีนในระยะยาว ไทยได้ใช้กำลังอำนาจทางการทหารและการทูตทหารเป็นทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) โดยส่งผู้ช่วยทูตทหารไปประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่งและติดต่อโดยการทูตทหารระดับผู้นำทางทหารในช่วงปี ค.ศ. 1984-1988 ส่วนการลดการช่วยเหลือของ พคจ. ที่มีต่อ พคท. ซึ่งไทยได้ใช้การทูตทางทหารเป็นทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) โดยการพบปะกันระหว่างนายไฉ เจ๋อ หมิน (ผู้นำทางทหารของจีน) กับ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (ผู้บัญชาการทหารสูงสุด) เมื่อปี ค.ศ. 1976 โดยจีนไม่ขอยุ้งเกี่ยวกับกิจกรรมภายในของไทยและไม่สนับสนุนการทำสงครามระหว่างรัฐบาลไทยกับ พคท.

ยุทธศาสตร์การเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนของราชวงศ์ไทย

การดำเนินการของยุทธศาสตร์การเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนของราชวงศ์ไทยยุคผ่อนคลายความตึงเครียดในช่วงปี ค.ศ. 1980-1988 นั้น ได้แก่ การเสด็จฯ เยือนจีนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 12-20 พฤษภาคม ค.ศ. 1981 มีวัตถุประสงค์ (Ends) เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในระดับผู้นำสูงสุดของทั้ง 2 รัฐ ซึ่งพระองค์ได้เสด็จฯ เยือนจีนตามคำกราบบังคมทูลเชิญของรัฐบาลจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในระดับผู้นำสูงสุดของทั้ง 2 รัฐ ผู้นำสูงสุดของทางการจีนทั้งในระดับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และในระดับการเมืองการปกครองในประเทศ ได้แก่ นายเติ้ง เสี่ยว ผิง ส่วนทางไทยอันได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ไทย ถือได้ว่าเป็นสถาบันสูงสุดของไทย ดังนั้น การกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนโดยราชวงศ์ไทยถือได้ว่าเป็นการให้เกิดทิศทางผู้นำจีนอย่างยั่งยืน ทำให้ทางจีนเกิดความไว้วางใจและมีความเชื่อมั่นในการเป็นมิตรที่ดีของไทยซึ่งทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ที่สำคัญได้แก่ การทูตโดยราชวงศ์ไทย ส่วนหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) ได้แก่ การเสด็จฯ เยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศิลปะ สังคม และวัฒนธรรมของจีนมากกว่าที่จะเน้นเรื่องทางการเมือง

ยุทธศาสตร์ชาติของรัฐไทยต่อปัญหภายในประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติของรัฐไทยต่อปัญหภายในประเทศในยุคผ่อนคลายความตึงเครียด ได้แก่ ยุทธศาสตร์การยุติการปฏิวัติของลัทธิคอมมิวนิสต์อาจมาจากการกำหนดวาระนโยบายชาติมาเป็นนโยบายแห่งชาติ และถ่ายทอดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ ซึ่งการกำหนดวาระนโยบายชาติเกิดขึ้นจากกระแส (Stream) ต่าง ๆ ได้แก่ กระแสปัญหา (Problem Stream) กระแสการเมือง (Political

Stream) และกระแสนโยบาย (Policy Stream) กระแสปัญหา ได้แก่ การแตกแยกของประชาชนในชาติ ออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลไทย และฝ่ายที่สนับสนุน พคท. ส่วนกระแสการเมือง ได้แก่ ความไม่มั่นคงของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สาเหตุมาจากการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ และกระแสนโยบาย ได้แก่ นโยบายแก้ปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้ายของรัฐบาล พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ (นายกรัฐมนตรี) ที่เน้นการแก้ปัญหาภายในประเทศ 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาเรื่องคอร์รัปชัน ปัญหาเรื่องการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาเรื่องยาเสพติด และปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้าย โดยปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้ายเป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่สมควรได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรก

ยุทธศาสตร์การยุติการปฏิวัติของลัทธิคอมมิวนิสต์ มีวัตถุประสงค์ (Ends) เพื่อยุติสถานการณ์การปฏิวัติของสังคมนิยมหรือกลุ่มคนทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกของ พคท. ที่มีความพยายามจะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองรัฐของประเทศไทยจากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (Democratic form of government with the King as Head of State) ไปเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (Socialist Communist Regime) ซึ่งถือได้ว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงอย่างที่สุดของชาติให้เสร็จสิ้นไป โดยหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) นั้นมีการดำเนินการเป็น 2 ช่วง ได้แก่ การดำเนินการก่อนมีคำสั่ง 66/23 และการดำเนินการตามคำสั่ง 66/23

การดำเนินการก่อนมีคำสั่ง 66/23

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การยุติการปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ ในส่วนนี้เป็นการดำเนินการยุทธศาสตร์ก่อนที่จะมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เรื่อง “นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์” เป็นการดำเนินยุทธศาสตร์ที่อยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1977-1980 เป็นการดำเนินการยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาภายในประเทศ 4 ด้านในสมัยรัฐบาลที่มี พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่ง พล.อ.เปรม

ติณสูลานนท์ (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และผู้ช่วยบัญชาการทหารบก) มีส่วนร่วมในการวางแผนทางในการแก้ปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้าย ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อยุติการปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ ถือว่าเป็นปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้ายที่สมควรได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรกด้วยการใช้การเมืองนำการทหารเป็นหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) และใช้ทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ได้แก่ การทูต (Diplomatic) และการทหาร (Military) ในการสนับสนุนการดำเนินการเชิงยุทธศาสตร์ โดยมีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การปฏิบัติการจิตวิทยา การจัดทำโครงการสันติสุข การให้กลุ่มประชาชนช่วยกันต่อต้าน การสนับสนุนส่งเสริมหมู่บ้านด้วยโครงการหม้ออาสามุ่บ้านและโครงการเสือป่าภูพานการดำเนินการด้วยหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) ดังกล่าวพบว่า ได้ใช้กลอุบาย (Tricks) ได้แก่ การเข้าตีสสนิทกับประชาชน การชักจูงให้เลิกสนับสนุนผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ การให้ความรู้เกี่ยวกับข้อเสียของลัทธิคอมมิวนิสต์ การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่วิกฤต การให้ความรู้ด้านการป้องกันตัวเอง การสนับสนุนด้านการแพทย์และการแก้ไขปัญหาผู้ว่างงานของผู้ที่จบการศึกษาใหม่ การกระทำทั้งหมดดังกล่าวเป็นการใช้กลอุบาย (Tricks) เพื่อให้ผู้ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมดำเนินการกับ พคท. ไม่ให้หลงเชื่อและเข้าไปสนับสนุน พคท. และเพื่อให้แนวร่วมของ พคท. หยุตสนับสนุนและออกจาก พคท. รวมถึงยับยั้งไม่ให้จำนวนแนวร่วม พคท. เพิ่มขึ้น และลดจำนวนแนวร่วมเดิมลงด้วย

การดำเนินการตามคำสั่ง 66/23

การดำเนินการตามคำสั่ง 66/23 เป็นหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) ของยุทธศาสตร์การยุติการปฏิวัติของคอมมิวนิสต์เป็นยุทธศาสตร์ชาติที่ดำเนินการอยู่ในช่วงของรัฐบาลที่มี พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และเป็นการสานต่อนโยบายแก้ปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้ายที่ดำเนินการค้างไว้ในสมัยรัฐบาล พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ โดยดำเนินการในรูปแบบ

ของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับที่ 66 ประจำปี 2523 หรือที่เรียกว่า “คำสั่ง 66/23” โดยมีคำสั่งเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2523 การดำเนินการตามคำสั่ง 66/23 มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นที่จะยุติการปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ที่เกิดขึ้นในไทยอย่างเด็ดขาด โดยเน้นการดำเนินการอย่างสันติวิธี ซึ่งมีการใช้ทรัพยากรหรือเครื่องมือ (Means) ได้แก่ การทูต (Diplomatic) และการทหาร (Military) ประสานกับการข่าว (Information) การดำเนินการเชิงยุทธศาสตร์ในช่วงนั้นได้ใช้หนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) คือการดำเนินการด้านการข่าว และการทำลาย พคท. การดำเนินการด้านการข่าวทำให้รัฐบาลทราบถึงหนทางในการปฏิวัติของ พคท. และเป้าหมายของทาง พคท. ส่วนการทำลาย พคท. มีขั้นตอนการดำเนินการยุทธศาสตร์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ปรับเขตป่าเขาให้เป็นฐานที่มั่นของการดำเนินการยุทธศาสตร์ การขยายการดำเนินงานในเขตเมือง การทำลายกองกำลังติดอาวุธของ พคท. และการทำลายขบวนการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยการดำเนินการด้วยหนทางหรือวิธีการปฏิบัติ (Ways) ดังกล่าวพบว่าได้ใช้กลอุบาย (Tricks) ดังนี้

1. การใช้การข่าวกรองทำให้รัฐบาลทราบถึงหนทางในการปฏิวัติของ พคท. ซึ่งทำให้ทางรัฐบาลสามารถย้อนรอยการดำเนินการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้

2. การปรับเขตป่าเขาให้เป็นฐานที่มั่นของการดำเนินการยุทธศาสตร์ เพื่อสร้างความกังวลและความหวาดระแวงให้กับ พคท. เป็นการทำลายขวัญและกำลังใจของกองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยทั้งที่ไม่มีการรบจริงเกิดขึ้น

3. การรุกทางทหาร แต่ไม่ถึงขั้นการรุกใหญ่ ทำให้กองกำลังติดอาวุธของ พคท. พ่ายแพ้ และผู้ที่ยอมมอบตัวหรือจับได้ถือเป็นเชลยศึกแต่เปลี่ยนวิธีเรียกไปเป็นคำว่า “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” แทนคำว่า “เชลยศึก” และให้เป็นผู้ปฏิบัติการกิจปฏิวัติประชาธิปไตยแทนการรับผิดทางกฎหมาย ซึ่งเปลี่ยนวิธีการต่อสู้จากการ

ใช้วิธีการทางกฎหมายและวิธีการปราบปรามแบบในอดีตมาเป็นวิธีทางคุณธรรมและมาตรการทางการเมือง ซึ่งในอดีตขบวนการของ พคท. ใช้มาตรการทางการเมืองต่อสู้กับรัฐบาล แต่ที่ผ่านมามีในอดีตรัฐบาลแต่ละสมัยใช้วิธีการทางกฎหมายและการปราบปรามในการสู้กับขบวนการของ พคท. จึงเป็นเหตุให้รัฐบาลแต่ละสมัยที่ผ่านมาไม่สามารถทำลายขบวนการของ พคท. ได้ ดังนั้น กลอุบายนี้จึงเป็นการทำสงครามอย่างรวดเร็วด้วยการรุกในการสร้างประชาธิปไตยแทนวิธีการทางกฎหมายและการปราบปราม

4. การทำลายแนวร่วม พคท. โดยการให้คำสัญญาต่อแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยว่าจะดำเนินการทางการเมืองให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งประกาศเป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับที่ 65 ประจำปี พ.ศ. 2525 เรื่องแผนรื้อทางการเมืองหรือที่เรียกว่า “คำสั่ง 65/25” แต่การดำเนินการจริงอาจจะต้องใช้เวลาดำเนินการเป็นระยะเวลานาน แต่ก็สร้างความมั่นใจให้กับแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยว่าจะเกิดระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงเกิดขึ้นในอนาคต

ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติหลังการดำเนินการทางยุทธศาสตร์

การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยต่อสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคผ่อนคลายความตึงเครียดทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ยุทธศาสตร์การเมือง และการทหาร และยุทธศาสตร์การเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนของราชวงศ์ไทย ทำให้ไทยรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การเพิ่มพูนพลังอำนาจทางทหารและความมั่นคงแห่งชาติ ทำให้เกิดความร่วมมือทางยุทธศาสตร์และความร่วมมือทางด้านอาวุธยุทธโปกรณ์ ซึ่งไทยได้รับการช่วยเหลือในการเพิ่มพูนพลังอำนาจทางทหารเป็น 3 ลักษณะคือ พคจ. ยุติการช่วยเหลือต่อ พคท. การให้ความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทธโปกรณ์แบบให้เปล่า และการขายอาวุธ

ให้ในราคา “มิตรภาพ” การเพิ่มพูนพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ ตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับจีนได้ขยายตัวในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการค้าทวิภาคี การลงทุนของไทยในจีน การลงทุนของจีนในไทย ตลอดจนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการลงนามในความตกลงทางการค้า การดำเนินการกำหนดเป้าหมายสินค้าที่จะซื้อขายในแต่ละปี และทบทวนการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน การลงนามในข้อตกลงทางการค้า ตลอดจนการตั้งคณะกรรมการร่วมดังกล่าวส่งผลให้การค้าระหว่างทั้ง 2 ประเทศขยายตัวเป็นอย่างมาก และการเพิ่มพูนพลังอำนาจทางสังคมและเทคโนโลยีซึ่งรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนได้ร่วมมือแลกเปลี่ยนกัน ในหลาย ๆ ด้าน ด้วยการลงนามในความตกลงหลายฉบับเพื่อเป็นกรอบของความร่วมมือ เช่น ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อตกลงว่าด้วยการขนส่งทางทะเลในปี พ.ศ. 2522 ข้อตกลงว่าด้วยการบินพลเรือนและข้อตกลงว่าด้วยการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา และการกีฬา รวมทั้งการไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนของทั้ง 2 ประเทศ การแลกเปลี่ยนทางสังคมระหว่างไทยกับจีน

ส่วนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การยุติการปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ทำให้ไทยรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติไว้ได้ หลังการดำเนินการทางยุทธศาสตร์ทำให้เกิดความมั่นคงแห่งชาติด้วยการเพิ่มพูนพลังอำนาจแห่งชาติด้านสังคม ทำให้สถานการณ์การปฏิวัติของสังคมที่เกิดจากผู้ร่วมขบวนการของ พคท. ที่มีความพยายามจะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองรัฐของประเทศไทยไปเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ได้ถูกยุติลง ทำให้ผู้ร่วมขบวนการของ พคท. ทั้งที่เป็นพันธมิตร กองกำลังติดอาวุธ แนวร่วมต่าง ๆ ออกจากป่าคืนสู่ภูมิอำนาตามภูมิภาคต่าง ๆ และสามารถลดพลังอำนาจแนวร่วมชั้นสูงซึ่ง

เป็นแนวร่วมมุกกลับของ พคท. ลงได้จนกระทั่งหมดสิ้นพลังอำนาจที่จะส่งเสริมประโยชน์ให้กับ พคท. ได้อีก รวมถึงลดสถานะ พคท. ให้เหลือแค่เพียงพรรคในนามเท่านั้น

อภิปรายผล

ประเทศไทยได้เข้าข้างรัฐที่เข้มแข็งเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐโดยการเข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี พ.ศ. 2503-2513 ก็เพื่อสร้างดุลแห่งอำนาจในภูมิภาคอินโดจีน เพราะโครงสร้างระบบระหว่างประเทศเปลี่ยนเป็นโลกแบบ 2 ขั้ว ได้แก่โลกฝ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ และโลกฝ่ายลัทธิทุนนิยม ทำให้เกิดสถานะอนาธิปไตยเกิดขึ้นในภูมิภาคอินโดจีน รวมถึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่มีบรรดารัฐฝ่ายหนึ่งเข้าร่วมฝ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ และมีบรรดารัฐอื่น ๆ ที่กลัวอิทธิพลลัทธิคอมมิวนิสต์และทฤษฎีโดมิโนจึงได้เข้าร่วมกับฝ่ายลัทธิทุนนิยมส่วนในช่วงปี พ.ศ. 2513-2523 เป็นช่วงที่เกิดความสับสนและมีความไม่แน่นอนของโครงสร้างระหว่างประเทศทั้งในระดับโลกและระดับอินโดจีน ทำให้เกิดสถานะอนาธิปไตยแทบตลอดเวลา การถอยออกของสหรัฐอเมริกาต่ออินโดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการแข่งขันกันขยายอิทธิพลในภูมิภาคอินโดจีนของสหภาพโซเวียตและจีน รวมถึงปัญหาการรบบริเวณชายแดนเวียดนาม-กัมพูชา ปัญหาการรบบริเวณชายแดนกัมพูชา-ไทย ทำให้เกิดความสับสนต่อการดำเนินการทางยุทธศาสตร์ของไทยเป็นอย่างมาก ไทยต้องสงวนท่าทีที่จะสนับสนุนรัฐใดรัฐหนึ่งแบบเปิดเผย การดำเนินการยุทธศาสตร์ของไทยดำเนินไปด้วยการอาศัยการพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับโลกและในระดับภูมิภาคอินโดจีน การใช้การดำเนินการยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน พร้อมกับสร้างความสัมพันธ์กับเวียดนาม เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในช่วงแรก แต่สุดท้ายเมื่อเวียดนามยึดกัมพูชา (เขมรแดง) ในปี พ.ศ.

2522 ทำให้ไทยจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกเข้าข้างจีน เพื่อต่อต้านเวียดนามและรักษาดุลแห่งอำนาจกับ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ดังนั้น จึงสอดคล้อง กับทฤษฎีดุลแห่งอำนาจแบบสัจนิยมใหม่ของ Kenneth N. Waltz (1979) ซึ่งโครงสร้างระบบระหว่างประเทศ มีผลต่อโครงสร้างระบบในประเทศ รวมถึงทำให้รัฐที่อ่อนแอเกิดสถานะอนาธิปไตยขึ้น การแก้ปัญหาดังกล่าว จะต้องใช้การสร้างดุลแห่งอำนาจ ได้แก่ การเข้าเป็น พันธมิตรกับรัฐอื่นเพื่อถ่วงดุลไม่ให้รัฐใดรัฐหนึ่งขึ้นมามี อำนาจเหนือตนเอง และ/หรือการเลือกเข้าข้างรัฐที่ แข็งแรงเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งในกรณีนี้ไทย เลือกที่จะใช้วิธีเข้าข้างรัฐที่แข็งแกร่งเพื่อรักษาความ มั่นคงของรัฐเป็นสำคัญ ส่วนการกำหนดวาระนโยบาย มีความสอดคล้องกับแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับกรอบแนวความคิดในการวิจัยด้านทฤษฎี การ กำหนดนโยบายสาธารณะของ John W. Kingdon (2003) โดยไทยได้มีการพิจารณาถึงกลไกกระตุ้น (Triggering Mechanism) ที่ส่งผ่านมาจากปัจจัย ภายนอกประเทศ และปัจจัยภายในประเทศที่เป็นปัจจัย กระตุ้นให้เกิดนโยบาย โดยที่กระแส (Stream) ที่เป็น กลไกกระตุ้นจนอาจนำไปสู่การเกิดนโยบายชาติและ ถ่ายทอดเป็นยุทธศาสตร์ชาติครบทั้ง 3 กระแส ได้แก่ กระแสปัญหา (Problem Stream) กระแสการเมือง (Political Stream) และกระแสนโยบาย (Policy Stream) โดยทั้ง 3 กระแสเป็นอิสระต่อกันที่ต้องมา รวมบรรจบกันอย่างพร้อมเพรียงสำหรับยุทธศาสตร์ชาติ ของรัฐไทยในยุคพ่อนคลายความตึงเครียดมีความ สอดคล้องแนวคิดทางยุทธศาสตร์ โดยมีองค์ประกอบ ครบถ้วน ได้แก่ วัตถุประสงค์ (Ends) หนทางหรือวิธี การปฏิบัติ (Ways) และเครื่องมือหรือทรัพยากร (Means) รวมถึงมีการใช้กลอุบาย (Tricks) ในการ ดำเนินการยุทธศาสตร์ด้วย

บรรณานุกรม

คำคุณ ลิทธิสमान. สัมภาษณ์. 7 ตุลาคม 2558.

จุลชีพ ชินวรรณ. สัมภาษณ์. 8 ตุลาคม 2558.

ชาลิต ยงใจยุทธ, พลเอก. สัมภาษณ์. 15 กันยายน 2558.

มัญญกฤต รูปขจร, พลตรี. สัมภาษณ์. 5 ตุลาคม 2558.

รุ่งมณี เมฆโสภณ. สัมภาษณ์. 7 ตุลาคม 2558.

Bartholomees, J. **B.A Survey of Strategy Thought.**

In Bartholomees, J. B., U.S. Army War College Guide to National Security policy and Strategy (pp. 79-106) (2006). Retrieved on 20 June 2015 from <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/>

Kennedy, M. P. **Grand Strategies in War and Peace.** New Haven: Yale University Press, 1991.

Kingdon, W. J. **Agenda, Alternatives, and Public Policies (2nd Ed.).** New York: Longman, 2003.

Waltz, N. K. **Theory of International Politics.** New York: Random House, 1979

Yarger, H. R. **Strategic Theory for the 21st Century: The Little Book on Big Strategy (2006).** Retrieved on 12 June 2015 from <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/>

Yarger, H. R. **Toward a Theory of Strategy: Art Lykke and the Army War College Strategy Model.** In Bartholomees, J. B., U.S. Army War College Guide to National Security policy and Strategy (pp. 79-106) (2006). Retrieved on 10 June 2015 from <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/>